



## BERGEN TINGRETT

### DOM

---

**Avsagt:** 21.11.2012 i Bergen tingrett,  
**Saksnr.:** 11-060387TVI-BBYR/03  
**Dommer:** Tingrettsdommer  
Arne Fortun  
**Saken gjelder:** Krav på erstatning for brudd på åndverksloven § 43a, jf §  
55

---

Bjarte Larsen  
Helene Kroken Larsen

Advokat Arild Dyngeland  
Advokat Arild Dyngeland

### Mot

Bergensavisen AS

Advokat Thomas Rieber-Mohn

---

## DOM

Saken gjelder krav om erstatning for uberettiget bruk av fotografiske bilder.

Thi Phuong Dung Tran, heretter Dung, og Bjarte Larsen giftet seg i september 2004 og fikk to barn sammen, i 2006 og 2007. Dung hadde flyttet til Norge fra Vietnam i forbindelse med forholdet til Bjarte Larsen.

Foreldre og barn bodde sammen i Krabbedalen i Bergen. I juli 2007 meldte Bjarte Larsen ektefellen savnet. Bjarte Larsen ble i august 2007 sammen med sin mor, Helene Larsen, sin far og en bror pågrepet siktet for å ha drept ektefellen, subsidiært for frihetsberøvelse. Bjarte Larsen og Helene Larsen satt varetektsfengslet fram til november 2007, mens de to andre familiemedlemmene hadde blitt løslatt tidlig i september. Straffesaken der Bjarte Larsen og hans tre slektninger var siktet, ble henlagt i september 2009 etter bevisets stilling.

Etter at Dung ble meldt savnet ble hun etterlyst av politiet. I forbindelse med etterlysningen og savnetsaken ble det i flere avviser og nyhetssteder på nettet publisert bilder av Dung. Slik publisering fortsatte gjennom etterforskningen av straffesaken mot Bjarte Larsen og hans tre slektninger, og fortsatte også etter henleggelsen av straffesaken.

Ved stevning innkommet 08.04.11 gikk Bjarte Larsen og Helen Larsen ved advokat Arild Dyngeland til søksmål mot Bergensavisen AS med krav om erstatning og oppreisning i forbindelse med bruk i avis og på nettet av bilder som Bjarte Larsen og Helen Larsen skulle ha tatt. Saksøkte tok til motmæle i tilsvarende ved advokat Thomas Rieber-Mohn. Saken var opprinnelig berammet til oktober 2011, men ble utsatt etter at det oppstod tvist om bevisatilgang.

Hovedforhandling ble gjennomført 22. og 23.08.12. Saksøkerne møtte med den nevnte prosessfullmektigen. Saksøkte var representert ved sjefsredaktør Anders Nyland og den nevnte prosessfullmektigen. Det ble gitt partsforklaringer fra Bjarte Larsen og Anders Nyland og avhørt ett vitne. Dokumentasjon foregikk som det framgår av rettsboken.

### *Saksøkernes påstandsgrunnlag*

Saksøkerne har opphavsrett til bildene. Det er de som har tatt bildene. Åndsverkloven § 43a gir opphavsmannen enerett til bildene, blant annet til å avgjøre om bildene skal gjøres tilgjengelige for allmenheten.

Det foreligger en form for samtykke til publisering for to av bildene som i saksøkernes rekkefølge har nummer 9 og 11. Det er gitt samtykke til bruk bildene i etterlysning.

Samtykke i en slik situasjon er noe helt annet enn samtykke til tilgjengeliggjøring for allmennheten. Politiet har rett til bruk i etterlysning etter Åndsverkloven § 27. Det gir ikke rett til tilgjengeliggjøring overfor allmennheten. Det er ikke gitt alminnelig samtykke til en hvilken som helst publisering.

Det har aldri vært grunnlag for å anta at det fra saksøkerne har dreid seg om annet enn imøtekommelse av anmodning om samtykke til bruk i etterlysning. Samtykket må forstås i sammenheng med situasjonen. Det var ikke andre aktuelle formål på tidspunktet samtykket ble gitt. Saksøkte har ikke fått opplyst at saksøkerne har gitt samtykke. Saksøkte har bevisbyrden for at samtykke er gitt. Saksøkte har aldri spurt om samtykke.

For de andre bildene foreligger det ikke noen form for samtykke. Det er ingen holdepunkt for berettiget oppfatning om samtykke. Saksøkte må bære risikoen i denne sammenheng. Den som ikke spør vil heller ikke få svar.

Åndsverkloven § 27 gir ikke hjemmel for publisering ut over samtykket. I § 27 nyttes "brukes", ikke "tilgjengelig for allmennheten". Det er bare bilde 5, 9 og 11 som har inngått i politiets arbeid. Åndsverkloven § 27 er ingen låneregel i tradisjonell forstand. Det er en ekspropriasjonsbestemmelse som innebærer at bilder i enkelte situasjoner kan brukes til angitte formål. Det er 3 bilder som er aktuelle. Det må legges til grunn at etterlysning er en melding der noen etterlyses.

Åndsverkloven § 23a kommer ikke til anvendelse. Det er i den bestemmelsen vilkår om at bildet er offentliggjort, jf. åndsverkloven § 8. Saksøkte kan ikke påberope offentliggjøring etter åndsverkloven § 27 som inngang til anvendelse av åndsverkloven § 23 a. Bildene må være offentliggjort med samtykke til tilgjengeliggjøringen for allmennheten. Det foreligger ikke noe slikt samtykke for noen av bildene.

Åndsverkloven § 22 kommer heller ikke til anvendelse. For at sitatretten kan påberopes må det ha skjedd offentliggjøring med samtykke. Sitatregelen gjelder heller ikke forhold til bilder.

Det har ikke foreligget noe stilltiende samtykke fra saksøkerne. Dersom noe slikt skal ha vært på tale, må det ha blitt skapt forventning. Saksøkerne har ikke gitt grunnlag for forventning ved samtykke i en situasjon der åndsverkloven § 27 kommer til anvendelse. Det er ikke utvist passivitet som kan utlegges som samtykke.

Publiseringen skjedd i en sammenheng som var særlig belastende og stigmatiserende for saksøkerne. Saksøkte kan ikke ha forventninger om samtykke i en slik sammenheng. En har å gjøre med to privatpersoner kontra en profesjonell aktør som har godt kjennskap til opphavsrett. Saksøkte var veldig godt kjent med at saksøkerne satt i varetekt og at det

foregikk rettsprosesser omkring barna. Saksøkte hadde god grunn til å regne med at saksøkerne var langt nede.

Menneskerettighetskonvensjonens tilleggsprotokoll av 4.11.50 artikkel 1 beskytter eiendomsretten. Det har skjedd inngrep i en rettighet ved publisering av saksøkernes bilder. Det er ikke rom for utvidende tolkning av åndsverkloven § 27. Kravet til klarhet står i veien for slik tolkning.

Åndsverkloven § 43a beskytter ikke bare merkantile interesser. Saksøkerne bruker eneretten til å styre hva som skal være offentlig. En er da i nærheten av EMK artikkel 8 sine regler om hensynet til personvernet. Det er større vern for privat personer som saksøkerne. Det har ikke betydning at de har vært siktet i en straffesak.

Det må gjøres et skille mellom etterlysningsøyemed og omtalen av en straffesak. Det er et særlig vern mot publisering av bilder.

Eneretten etter åndsverkloven er en lovbestemt innskrenking av ytringsfriheten. Det er ikke ment at ytringsfriheten skal kunne strekke seg så langt inn i den private sfæren som ved publisering av bildene i denne saken. Det er vanskelig å se en sak med større behov for vern. Det skal være en reell balansering av disse interessene. Ytringsfriheten er ikke ubegrenset. Behovet for vern er størst for private personer. Det forsterkes av uskyldspresumsjonen. Det dreier seg her også om vern av eiendomsretten. Personvernet er sterkere når publiseringen er infamerende, identifiserende og stigmatiserende, og krenker retten til privatliv. Tilfeldig atkomst til bildene utvider vernet.

Det er ikke sammenheng mellom formålet og bruken og bruken av bildene. Det var ikke snakk om en etterlysningssituasjon. Det var ikke lenger den som er til stede ved siktelsen av saksøkerne. Det dreide seg da om kritikk som ble rettet mot saksøkerne. Forholdet endrer karakter når en går over fra etterlysning til anklage. Det er da tillatelig for saksøkerne å begrense bildebruken. Saksøkte synes å ha forventning om at Bjarte Larsen skal være med på å identifisere seg selv.

Åndsverkloven § 27 annet ledd har aldri vært tenkt som noen låneregel i forhold til slik bruk. Det skal ikke anses som offentliggjøring etter § 8.

Publisering har skjedd uten klargjøring av rettighetsspørsmålet. Saksøkte har da handlet forsettlig eller i alle fall grovt uaktsomt. En profesjonell aktør som saksøkte må, skal og kan avklare dette. Når en ikke spør kan en ikke påberope seg godt tro. Saksøkte har ikke tenkt noe omkring åndsverkloven § 27 eller om den som ga samtykke hadde slik rett.

Det blir tilgjort å skille mellom at en ber om innsyn og får innsyn. Innsyn er ikke fribillett til publisering.

Overdragelse i åndsverkloven § 8 sin forstand er noe helt annet enn at en deler et bilde eller lager en kopi. Den naturlige forståelsen er overdragelse utenfor det private området.

Saksøkerne har krav på erstatning etter åndsverkloven § 55. Erstatningen må fastsettes ut fra markedspris med et preventivt virkende tillegg. Et billedbyrå ville ikke fått rett til å bruke bildene, slik at priser disse bruker ikke er relevante.

For papirbildene kreves erstatning på 5 000 kroner for hvert pluss et preventivt tillegg på 5 000 kroner for hver gang de har blitt brukt. For internettbildene, som fortsatt ligger ute, er kravet på 20 000 kroner for hvert bilde. Bilder tatt av Bjarte Larsen er av saksøkte brukt 87 ganger i papirutgaven og 20 ganger på nettet. Bilder tatt av Helene Larsen er brukt 25 ganger i papirutgaven. Selve størrelsen på erstatningen er ikke avgjørende for saksøkerne. Det mest betydningsfulle er kontrollen med bildene.

I tillegg krever hver av saksøkerne en oppreisning på 100 000 kroner. Det må tas hensyn til sammenhengen bildene ble publisert i og omfanget av publiseringen. Det har vært uverdige opptreden fra saksøkte

Bjarte Larsen har lagt ned slik påstand:

1. Bergensavisen AS betaler til Bjarte Larsen erstatning etter rettens skjønn, oppad begrenset til kr 1 270 000 med tillegg av rente etter forsinkelsesrenteloven § 3, første ledd, første punktum fra oppfyllelsesfristens utløp og inntil betaling skjer.
2. Bergensavisen AS betaler Bjarte Larsen oppreisning for ikke-økonomisk tap fastsatt etter rettens skjønn begrenset oppad til kr. 100 000 med tillegg av renter etter forsinkelsesrenteloven § 3, første ledd, første punktum fra oppfyllelsesfristens utløp og inntil betaling skjer.
3. Bergensavisen AS dømmes til å betale til Bjarte Larsen sakens omkostninger med tillegg av rente etter forsinkelsesrenteloven § 3, første ledd, første punktum fra oppfyllelsesfristens utløp og inntil betaling skjer.

Helene Larsen har lagt ned slik påstand:

1. Bergensavisen AS betaler til Helene Larsen erstatning etter rettens skjønn, oppad begrenset til kr 250 000 med tillegg av rente etter forsinkelsesrenteloven § 3, første ledd, første punktum fra oppfyllelsesfristens utløp og inntil betaling skjer.
2. Bergensavisen AS betaler Helene Larsen oppreisning for ikke-økonomisk tap fastsatt etter rettens skjønn begrenset oppad til kr. 100 000 med tillegg av renter etter forsinkelsesrenteloven § 3, første ledd, første punktum fra oppfyllelsesfristens utløp og inntil betaling skjer.
3. Bergensavisen AS dømmes til å betale til Helene Larsen sakens omkostninger med tillegg av rente etter forsinkelsesrenteloven § 3, første ledd, første punktum fra oppfyllelsesfristens utløp og inntil betaling skjer.

### *Saksøktes påstandsgrunnlag*

Mesteparten av billedbruken gjelder Dung alene, uten snev av Bjarte Larsen. De er tatt på offentlige steder og viser bare Dung. De fleste bildene har blitt brukt i form av et frimerkestort bilde i vignetter.

Publiseringen av bildene hatt to parallelle formål. De gjaldt både en savnetsak og kriminalsak. Etter at siktelsen mot saksøkerne ble frafalt er det fortsatt en kriminalsak.

Det dreier seg om et kollektivt billedmateriale. Saksøkte antok at de fleste bildene stammet fra Dungs foreldre og at det var gitt samtykke til publisering.

Eneretten til tilgjengeliggjøring er å rubrisere som et merkantilt krav. Tilgjengeliggjøringen ble gjort med samtykke fra Bjarte Larsen.

Bruken av bildene er beskyttet av ytringsfriheten. Ytringsfriheten verner enhver ytring. Pressen har en viktig rolle både i etterlysning og etterforskning. Det må innfortolkes en avgrensning av åndsverkloven § 43a ut fra ytringsfriheten i tillegg til avgrensningene i åndsverkloven kapittel 2.

Ved spørsmål om det vil være i strid med ytringsfriheten å oppebære privatrettslige bilderettigheter som er til hinder for publisering, skal det etter rettspraksis foretas en totalvurdering av formidlingen i lys av kontekst og situasjon. Merkantil vederlagsinteresse må vurderes mot interessen i nyhetsrapportering og etterlysning/etterforskning. Når interessen slo i gjennom i Rt- 2008-1089 må den i hver fall slå igjennom i denne saken.

Ved spørsmålet om begrensinger i ytringsfriheten på konvensjonsnivå, i dette tilfellet hensynet til privatlivets fred, må det legges til grunn at saken har en liten side mot personvernet. Det dreier seg i stor grad bare om bilder av Dung. På de få bildene Bjarte Larsen er med, er han sladdet. Sladdete bilder vil normalt være beskyttet av ytringsfriheten. Bildene har i liten grad innhold av privat art.

Pressen må generelt gis romslighet i bedømmelsen av sin billedbruk. Eneretten til bildene må avgrenses mot den bruken saksøkte har gjort.

Saksøkte må uansett frifinnes ut fra åndsverkloven § 27. I tillegg til etterlysnings-sammenhengen må også etterforsknings-sammenhengen trekkes inn. Også etterforskningsformålet omfattes av bestemmelsen. Politiet har interesse i at pressen jevnlig publiserer varierte bilder av Dung.

Det er ikke krav om samtykke til videre tilgjengeliggjøring når det har blitt gitt samtykke til tilgjengeliggjøring i forbindelse med etterlysning. Forarbeidene sikter til åndsverkloven § 27 første ledd. Pressen går inn som et instrument for politiet i etterlysningssammenheng. Pressen utfører en funksjon som politiet ikke selv kan gjøre. Politiet har ikke egen publiseringskanal. Uttalelsen i forarbeidene er ubegrunnet og har liten vekt.

Samtykkene som er avgitt dekker bruken som er foretatt. Dung sine foreldre og politiet var kompetente til å avgi samtykke med rettsvirkning for saksøkerne. Det påberopes ikke fullmakt. Saksøkte påberoper negotiorum gestio, uanmodet forretningsførsel. Saksøkte fikk samtykke fra foreldrene til Dung til fri bruk. Den etterfølgende passiviteten bekrefter oppfatningen av samtykke. Det er også i Bjarte Larsens sin interesse i at etterforskningen bekrefter at det ikke var grunnlag for mistanken.

Passivitet er i seg selv rettsstiftende faktum. Det er snakk om en periode på mer enn 3 år. Bildene er bruk gang på gang av en samlet presse. Bjarte Larsen har vært i kontakt med pressen en rekke ganger, uten å komme med innvendinger. Saksøkerne har hatt reaksjonsgrunnlag. Unnlatelsen av innvendinger har medført til innretting. Det blir urimelig når saksøkerne kommer etter 3 år og krever vederlag. Bruken har blitt rettmessig som følge av unnlatelsen av å protestere.

Bildebruken var uansett berettiget etter lånereglene i åndsverkloven § 23a. Når bildene er offentliggjort kan de lånes mot vederlag. Etter forliksklagen har en å gjøre med en fribruksregel. Det skal betales vederlag for lånet, det er ikke snakk om erstatningsansvar. Det skal betales markedspris, som er milevidt unna erstatningskravene som er framsatt. En vil heller runde ned enn opp, siden bildene ikke stammer fra profesjonelle fotografer.

Bildene nummerert som 9 og 11 som kom fra politiet er tilgjengeliggjort etter samtykke fra Bjarte Larsen. Den første publiseringen er avgjørende, offentliggjøringen er irreversibel. Også bilde 5 kom fra politiet og må anses å ha blitt offentliggjort med samtykke. Eksemplarer av de øvrige bildene ble frivillig overdratt til Dungs foreldre. De må anses som offentliggjort etter åndsverkloven § 8.

Saksøkte var uansett berettiget til å bruke faksimiler i kraft av sitatregelen i åndsverkloven § 22.

Skyldkravet er heller ikke oppfylt. Saksøkte var uvitende om manglende samtykke inntil prosessvarselet kom. Saksøkte var ikke klar at bruken av bilde 5, 9 og 11 ikke var klarert av politiet. Bildene er brukt vedvarende i 3 år. Saksøkte hadde ikke noen grunn til å tro at en gjorde noe uberettiget. Det er ikke vanlig å undersøke med hensyn til samtykke i savnetsaker. Saksøkte hadde ikke noen rolleforventning mot seg. Det var ikke noe ved overleveringen som tilsa at det var andre enn Dungs foreldre som hadde tatt bildene. Saksøkte var i faktisk villfarelse.

Et eventuelt erstatningskrav må lempes til null. Det må tas hensyn til sakens helt ekstraordinære kontekst. Det vil være grovt urimelig om saksøkte må betale erstatning. Saksøkte har brukt bildene i god tro, mens saksøkerne har observert bildebruken over 3 år uten å gjøre anskrik.

Saksøktes påstand:

1. Bergensavisen AS frifinnes.
2. Bergensavisen AS tilkjennes sakens omkostninger, med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra forfall til betaling finner sted.

### *Rettens vurdering*

Det er fremmet krav vederlag og oppreisning for brudd på åndsverkloven § 43a. Bestemmelsen fastsetter opphavsmannens enerett til fotografisk bilde slik:

"Den som lager et fotografisk bilde, har enerett til å fremstille eksemplarer av det, enten det skjer ved fotografering, trykk, tegning eller på annen måte, og gjøre det tilgjengelig for allmennheten."

Ved brudd på bestemmelsen kan det etter åndsverkloven § 55 jf. § 54 kreves erstatning etter alminnelige erstatningsregler. Henvisningen til det sistnevnte regelsettet må antakelig suppleres med en ulovfestet vederlagsregel. I tillegg til erstatning for økonomisk tap eller vederlag kan forsettlig eller grov uaktsom krenkelse av opphavsretten gi grunnlag for oppreisning for skade av ikke-økonomisk art.

Retten legger til grunn at bestemmelsene i åndsverkloven om opphavsmannens enerett i utgangspunktet er bestemmelser som skal ivareta opphavsmannens økonomisk interesse gjennom enerett til spredning og mangfoldiggjøring. Retten vil anta at eneretten også har et ikke-økonomisk aspekt, ved det å kunne bestemme om og hvordan gjenstanden for enerett skal utnyttes. Det er i juridisk litteratur, Rognstad: Opphavsrett, side 150 lagt til grunn at eneretten til å råde over åndsverk også har et ideelt aspekt: "nemlig retten til å bestemme om og hvordan verket skal utnyttes... ". Retten legger til grunn at dette også vil gjelde for fotografiske bilder som i denne saken, som altså ikke omfattes av åndsverksdefinisjonen i åndsverkloven § 1.

Retten legger videre til grunn at eneretten til utnyttelse etter åndsverkloven § 43a ikke er uten grenser. Når det som her dreier seg om regler der krenkelser sanksjoneres med straff eller sivilrettslig sanksjoner, legger retten til grunn at bestemmelsen må anvendes med en rettsstridsreservasjon, slik at bare den rettstridige krenkelsen rammes. Bestemmelsen rekkevidde avgrenses da gjennom en avveining mot enkelte andre hensyn.

I avgjørelsen i Rt-2008-1089 er det lagt til grunn at åndsverkloven § 45c måtte leses med en rettsstridsreservasjon, og på bakgrunn av EMK artikkel 8 og artikkel 10 som gir



bestemmelser om vern av privatlivet og ytringsfriheten. Åndsverkloven § 45c sine bestemmelser om krav til avbildetes samtykke ved gjengivelse eller offentliggjøring av fotografi, er mer en personvernsbestemmelse enn en immateriellrettsbestemmelse opphavsrettsbestemmelse. Retten kan imidlertid ikke se at hensynet til ytringsfriheten skal ha mindre vekt ved avveininger i forhold til bestemmelser som skal i vareta personvern hensyn enn i forhold til bestemmelser som skal i vareta økonomiske interesser.

Ved vurderingen av rettstridsspørsmålet i relasjon til åndsverkloven § 43a legger retten til grunn som retningsgivende det som er uttalt i Rt-2007-687 avsnitt 57 om at: "kravet til rettstrid inneber at det må skje ei totalvurdering av formidlinga i lys av kontekst og situasjon".

Kravene fra saksøkerne knytter seg til bruk av bilder i avisutgaver og i avisens nettutgave. At bildene saken gjelder er tatt av Bjarte Larsen og av Helene Larsen er ikke omstridt. I stevningen er det lagt ved 15 forskjellige bilder, 12 tatt av Bjarte Larsen, 3 tatt av Helene Larsen. Etter det retten kan se knytter kravet seg til bruk av 12 av disse bildene. Bildene som har nummer 2, 3 og 12 i rekkefølgen angitt i stevningen, alle tatt av Bjarte Larsen, inngår ikke saksøkernes oppsett over bilder det knytter seg krav til.

Bildene er brukt i artikler som har omhandlet forsvinnings-saken, etterforskningen som var rettet mot saksøkerne og to andre familiemedlemmer og den videre gangen i saken etter at straffesaken mot de nevnte personene var henlagt. Etter at saksøkerne tok ut søksmål mot flere medier med krav om erstatning for bruk av bilder, har bilder av Dung blitt brukt i forbindelse med omtale av søksmålene.

Bilder tatt av Helene Larsen er brukt 25 ganger i papirutgaven til avisen. Bilder tatt av Bjarte Larsen er brukt 87 ganger i papirutgave og 20 ganger på nettet. Disse tallene omfatter ikke bruk av bildene som har skjedd så tidlig at krav om erstatning er foreldet. En vesentlig del av bildebruken saken gjelder, består i små bilder av Dungs ansikt plassert i vignetter.

Retten legger til grunn at Bjarte Larsen, etter at han hadde meldt Dung savnet, overlot to bilder av Dung til politiet til bruk for etterlysning, det som i saksøkernes rekkefølge er bilde nummer 9 og 11. Bilde nummer 5 i samme rekkefølge et bilde av Dung tatt med mobiltelefonkamera. Det er mest sannsynlig hentet ut fra en mobiltelefon av politiet, og så overlatt til pressen i forbindelse med etterlysning. De øvrige bildene legger retten til grunn at avisen har fått overlevert fra Dungs slektninger.

Dung er alene på de fleste av bildene avisen har publisert. På tre av bildene er hun sammen med Bjarte Larsen. På to bilder er hun sammen med et barn. Både Bjarte Larsen sitt ansikt og barnet ansikt er sladdet ut på bildene som avisen har publisert.

Ved vurderingen av rettsstridsspørsmålet tar retten utgangspunkt i at saken som gjaldt Dungs forsvinning vakte stor oppmerksomhet og fikk bred dekning i media. Det spesielle i at en person forsvinner, i dette tilfellet en mor til to små barn der det ene barnet var nyfødt, uten å etterlate seg noen spor, var bakgrunnen for denne oppmerksomheten. Da den savnetes ektefelle, hans foreldre og en bror ble pågrepet og varetektsfengslet, mistenkt for drap eller bortføring, samtidig som Dung forble savnet, bidro ikke det til at allmennhetens interesse ble mindre. At Dung både som savnet og som mulig offer for en alvorlig forbrytelse, hadde allmennhetens interesse som nyhetssak, legger retten til grunn som utvilsomt.

Etter at siktelsen av Bjarte Larsen og familiemedlemmene ble frafalt, har Dungs forsvinning fortsatt nyhetsmessig interesse. Retten legger til grunn at forsvinningssaker vil kunne ha nyhetens interesse i lang tid etter at personen det gjelder første gang ble meldt savnet. Jo flere spørsmål som står igjen ubesvart i forbindelse med forsvinningen, desto større interesse vil det i utgangspunktet knytte seg til saken, og desto lenger vil interessen bestå. Det synes ikke som at forsvinningen har kommet noe nærmere oppklaring etter henleggelsen av straffesaken. Slik retten oppfatter det står sentrale spørsmål like åpne nå som de gjorde da Dung sin forsvinning først ble meldt.

Det er imidlertid ikke bare det rent nyhetsmessige som har betydning i denne saken. Retten legger til grunn at det knytter seg en sterk offentlig interesse til at Dungs forsvinning blir oppklart. Det har betydning for den alminnelige trygghetsfølelsen at personers forsvinninger ikke blir stående uoppklarte. Retten legger til grunn at det siden Dung ble meldt savnet har eksistert en såkalt savnetsak som gjelder henne. Den saken løper videre, samtidig som saken etter det som er opplyst fremdeles anses som en kriminalsak av politiet.

Videre vil den savnedes nærstående normalt ha særlig sterke personlige interesser i å få klarhet i hva som har hendt med den som er forsvunnet. I denne saken har i alle fall Dungs foreldre og andre slektninger engasjert seg sterkt for å få klarhet i Dungs forsvinning. Retten vil videre anta at Dungs barn etter hver som de vokser til vil kunne bli interessert i å få svar på hva som har skjedd med moren. For Dungs nærstående vil medieomtalen også kunne være med på å gi dem en opplevelse av at Dung ikke er glemt.

At massemedia har en viktig funksjon i forbindelse med etterlysning av savnete personer, ser retten som lite tvilsomt. Massemedia vil i praksis være den viktigste, for ikke å si den eneste, kanalen for spredning av etterlysninger av den savnede personen til publikum. Effektiv spredning av opplysninger om den savnede personen og omstendighetene ved forsvinningen, består imidlertid ikke bare av gjengivelse av politiets etterlysningsmelding. Retten vil anta at omtalen av forsvinningen i nyhetsreportasjer er minst like viktig med hensyn til å gjøre forsvinningen kjent og holde den levende i publikums bevissthet. Rein

repetisjon av savnetmeldinger vil det neppe være rom for i massemedia i særlig utstrekning. Effekten av slike meldinger med hensyn til å holde saken levende ville antakelig også være begrenset sammenliknet med nyhetsreportasjer.

Bruken av bildene av Dung i forbindelse med artiklene må anses som en integrert del av nyhetsrapporteringen. Bruk av bilder av personer som er sentrale i omtalen, er vanlig i dagens nyhetsreportasjer. I forhold til etterlysningen og til det å bidra til at det kommer opplysninger fra publikum som kan være av interesse for letingen etter den savnete, sier det seg selv at bruk av bilder av den savnete vil være sentralt. Retten vil anta at det i etterlysningsøyemed er viktig at det spres bilder som gir en bredest mulig presentasjon av variasjoner i den savnetes utseende. Når det i denne saken har blitt publisert en rekke forskjellige bilder av Dung, må det antas å ha økt muligheten for gjenkjenning.

Retten legger videre til grunn at spredning av bilder av en savnet ikke bare har betydning i startfasen av letingen etter den savnete. Det har også betydning at det i fortsettelsen publiseres bilder av den savnete. Det kan ikke legges til grunn at alle relevante opplysninger kommer fram i startfasen av sak som gjelder en savnet, men at slike opplysninger også kan komme fram på seinere tidspunkt. Det kan blant annet skje ved at personer med opplysninger av betydning, først blir oppmerksom på saken på et seinere tidspunkt eller ved at personer som har vært oppmerksomme på saken fra et tidlig tidspunkt, setter opplysninger de har inn i en ny sammenheng.

Saksøkernes økonomiske interesser knyttet til bildene er etter rettens oppfatning ikke sterke. Bildene knytter seg ikke til noen form for næringsutøvelse. Inntekter knyttet til private bilder som i utgangspunktet er av et helt alminnelig slag, vil fortone seg som temmelig tilfeldige.

Retten kan ikke se at vernet av eiendomsretten slik det er nedfelt i artikkel 1 i tilleggsprotokoll av 4.11.1950 til menneskerettighetskonvensjonen, krenkes ved at opphavsretten til bildene begrenses ved anvendelse av en rettsstridsreservasjon i denne saken. Etter rettens oppfatning gir bestemmelsen i denne saken ikke ytterligere vern for opphavsmannen enn det som allerede ligger i åndsverkloven § 43a.

Fra saksøkerne er det da heller ikke det økonomiske aspektet som er fremhevet som betydningsfullt, men at det er kontrollen med billedbruken som er det sentrale for dem. De har slik retten oppfatter det, satt dette i en personvernsammenheng. Bjarte Larsen, som var den av saksøkerne som ga forklaring i hovedforhandlingen, ga uttrykk for at han fant den fortsatte og tiltakende bruken av bildene som krenkende. Retten oppfatter det ikke slik at han med det først og fremst siktet til den økonomiske siden av opphavsretten.

Etter rettens oppfatning gjør ikke hensynet til personvern for saksøkerne seg gjeldende med styrke som har avgjørende betydning. Helene Larsen figurerer ikke på noen av bildene.

Som nevnt figurerer Bjarte Larsen på tre av bildene. Ved avisens gjengivelser er ansiktet hans imidlertid sladdet. Retten legger til grunn at Bjarte Larsen ikke vil kunne gjenkjennes på de sladdete bildene. Barnet som med på et av bildene har for øvrig også blitt sladdet.

På et par av bildene vises deler av interiør i rom i bolighus. Det dreier seg om i begge tilfeller om temmelig begrensete utsnitt av interiøret. Retten har vansker med å se at bildene gir grunnlag for noe innsyn i hvordan saksøkerne har innrettet seg privat eller grunnlag for noen særlig påtrengende følelse av å få hjemmet brettet ut i media.

Det er mulig at saksøkerne mener at bruken av bildene er med på å gjenoppvekke eller holde ved like mistanken som har vært rettet mot Bjarte Larsen og enkelte av hans slektninger. Etter rettens oppfatning må saksøkerne uansett finne seg i at Dungs forsvinning blir gjenstand for omtale i media. Et eventuelt ønske om å begrense slik omtale eller rekkevidden av denne ved å hindre media å bruke bilder, er etter rettens oppfatning ikke et moment som med vekt taler mot å begrense åndsverkloven § 43a sin anvendelse i denne saken.

Dersom det er slik at det som fantes av bilder av Dung som var egnet til publisering i sammenheng med hennes forsvinning, eventuelt det som i praksis var tilgjengelig for media, alle var bilder tatt av saksøkerne, er det i tilfelle et moment som ytterligere taler mot at avisens publisering skal anses som rettsstridig.

Uansett dette siste kan ikke retten se at bruken av bildene støter avgjørende an mot personvernet, jf. EMK artikkel 8.

Ved helhetsvurderingen må det etter rettens oppfatning legges avgjørende vekt på allmenhetens interesse for forsvinningsaken og ikke minst til at omfattende publisering av bilder av Dung må antas å øke muligheten for at det skal komme fram at opplysninger som kan bidra til oppklaring av forsvinningen. Saksøktes bruk av bildene kan dermed ikke for noen dels vedkommende anses som rettstridig.

Når retten har kommet fram til at åndsverkloven § 43a ikke er krenket av saksøkte, fører verken vederlags/erstatningskravene eller oppreisningskravene fram for noen av saksøkerne. Saksøkte blir etter dette å frifinne for alle krav fra begge saksøkere.

Saksøkerne har med dette tapt saken fullt ut. Da retten ikke kan se omstendigheter som tilsier at hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første ledd ikke skal komme til anvendelse, fastsetter retten at saksøkerne skal erstatte saksøktes sakskostnader. De kostnadene er oppgitt til kr. 397 100, alt som salær til prosessfullmektigen. Kravet inkluderer ikke merverdiavgift, ettersom saksøkte har fradragsrett for slik. Motparten har rettet innvendinger mot kravets størrelse. Det er vist til at salærkravet fra saksøkernes prosessfullmektig utgjør kr 122 380 inkludert merverdiavgift og gebyr til retten. Det er fra

saksøkernes side gjort gjeldende at til grunn for salærkravet på saksøktes side, ligger både en høy timesats og høy tidsbruk. Det er framholdt at selv en tredel av kravet fra saksøkte er i overkant av hva som eventuelt bør erstattes.

Etter tvisteloven § 20-5 skal full erstatning for sakskostnader dekke partens nødvendig kostnader ved saken. Ved vurderingen av om kostnadene har vært nødvendige skal det legges vekt på om det ut fra betydningen av saken har vært rimelig å pådra dem.

Etter rettens syn kan ikke saksøkerne pålegges å erstatte saksøktes sakskostnader med det beløpet som er krevd. Fra saksøkernes side er det antatt at vesentlige deler av arbeidet på den andre siden har relatert seg til anførsler som ble frafalt i forhold til hovedforhandlingen. Fra saksøktes side er det opplyst at saken rettslig sett har vært komplisert og uoversiktlig.

Retten ser ikke bort i fra at saksanlegget har framstått som uoversiktlig for saksøkte i alle fall i innledningsfasen og at det har vært behov for en del arbeid med å orientere seg i det rettslige landskapet. Kostnader på nesten 400 000 kroner er etter rettens oppfatning likevel mer enn det som er rimelig at saksøkerne bør erstatte, sakens omfang tatt i betraktning. Retten fastsetter at saksøkerne skal erstatte sakskostnader med 200 000 kroner.

Ansvaret er solidarisk, jf. tvisteloven § 20-6. Kravene fra de to saksøkerne har som det framgår vært fremmet og blitt behandlet under ett.

Dommen er ikke avsagt innen lovens frist. Grunnen er sykdom.

## DOMSSLUTNING

1. Bergensavisen AS frifinnes.
2. Innen 2 –to- uker fra forkynning av dommen betaler Bjarte Larsen og Helene Larsen, en for begge og begge for en, kr 200 000,- -kronertohundretusen- i sakskostnader til Bergensavisen AS.

Retten hevet



Rettledning om ankeadgangen i sivile saker vedlegges.